

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Predică

la nașterea născătoare de D-țeu.

I. A! Biserica noastră ne învață, că omul făp-tura cea mai aleasă a lui D-țeu, creat după chipul și asemănarea sa, sub care avem să înțelegem sufletul său cel nemuritor dimpreună cu facultățile sale spirituale și cu continua nisuință spre perfecțiune, prin vina sa proprie, a cădūt din starea sa originală de nevinovăție, jertfă cădând ispitei celei rele și adēnc vătămând maiestatea cea nefinită a lui D-țeu. Facultățile spirituale ale lui s'au alterat; ér voința lui înclina mai mult spre rău decât spre bine.

Spre eliberarea omului cădūt din tóte aceste rele, spre reaseđarea lui în starea cea originală și restituirea legăturii rupte dintre el și D-țeu, era necesar a satisface dreptăței lui D-țeu, a restaura natura depravată a sa și a delătura desorganizațiunea produsă prin păcat în întreaga natură esternă.

Dar acestor condițiuni necesare spre scopul mântuirii sale, n'a fost în stare să satisfacă prin propriile sale puteri. Tóte acestea le putea îndeplini numai o ființă nefinită, nemărginită, atotputernică, numai singur D-țeu.

Și în adevăr, D-țeu n'a voit mórtea păcătoșului, ci ca să se întórcă și să fie viu, a voit ca toți ómenii să se mântuiască și să vie la cunoștința adevărului¹⁾ și prevēdēnd din eternitate căderea lui, a decretat din eternitate și mântuirea lui, prin încorporarea, patima și mórtea unuia născūt Fiului său. Realitatea acestui decret etern al lui D-țeu să exprimă clar în s-ta scriptură și anume în cuvintele apostolului Paul: „vorbim înțelepciunea lui D-țeu

cea ascunsă întru mister, care a rēnduit-o D-țeu mai înainte de eternitate spre mărirea noastră.²⁾ Și în epistola către Efeseni (3, 9. 11) țiece apostolul, că mântuirea cea efeptuită prin Isus Christos este un misteriu din eternitate ascuns întru D-țeu, este o orinduire mai înainte de eternitate, care a făcut-o D-țeu întru Christos Isus Domnul nostru.

În acest decret etern despre mântuirea omului precum și în desvóltarea istorică a acestui plan în decursul timpului, Preacurata Fecióra Maria, mama Mântuitorului nostru Isus Christos, ocupă un loc fórte însemnat. Cătră ea își întórcē privirea ochiul lui D-țeu din vecinicie, și din acēstă causă cătră ea privesc ochii credincioșilor din tóte timpurile.

Pentru adorarea Preacuratoei Fecióre, istoria sfintă și desvóltarea istorică a cultului divin, ne ofere o basă solidă, carea devine cu atât mai mare și mai însemnată, cu cât vom cunoște mai bine marea ei misiune și raportul ei către D-țeu și către ómeni. Întrēga ei viață să refere la Mântuitorul Christos, și la promovarea împērăției lui pe pământ. S-ta Fecióra Maria formează începutul, rađimul și stavila creștinismului. Pe s-ta Maria se bazează dogma fundamentală a religiunii noastre, întruparea Fiului lui D-țeu. În Maria a voit tot odată D-țeu să ne arēte idealul sântēniei omenești, cel mai perfect model de creștin; nu ca și cum n'ar fi Mântuitorul Christos primul nostru model: el este și rămāne; fără Maria însă înălțimea sa d-țeească ne-ar fi putut decuraja. Ce problemă înaltă a avut s-ta Fecióra Maria! Cu dreptul își întorc deci credincioșii din tóte tim-

¹⁾ I Timotei 2, 4.

²⁾ I Cor. 2 7.

purile ochii asupra ei, asupra mamei lui D-șeu și a tututor viilor ! Adevărata mărimă a Feciorei constă în aceea, că ea nu din necesitate sau din întemplantare a fost distinsă cu această demnitate, ci din vecinicie a fost aleasă dintre creaturi spre acesta.

În primele pagini a-le s-tei scripturi ni-să face amintire de mama Mântuitorului, carea nu este alta, decât Preacurata Fecióra Maria. Ea este puternica zdrobitoare a șarpelui, constanta inimică a amăgitoriului.

Despre nașterea binecuvântatei Feciore Maria, tradițiunea bisericăscă ne istorisește următoarele : părinții ei au fost Ioachim și Ana. Ei n'aveau prunci, și rugându-să lui D-șeu să le dăruiască prunc, făcură vot, că dacă D-șeu le va împlini rugăciunea, îl vor închina lui. Deci născând Ana pre prea-sânta născătoare de D-șeu Maria, în etate de trei ani, părinții ei o au dus-o în biserică, și conform promisiunilor făcute au închinat-o lui D-șeu dând-o preoților. Luând-o Zaharia arhierul de atunci au băgat-o în cele din lăuntru a-le bisericii, unde odată pe an intra numai arhierul singur. După aceea prea-sânta Fecióra rămase în biserică, căci după cum istorisește Iosif Flaviu, pe lângă biserică din Ierusalim erau construite în trei etagie chilii, în cari separat locuiau feciorele, văduvele consacrate serviciului d-șeesc, presbiterii și leviții, nutrindu-să toți din averea bisericii.

În acest locaș al lui D-șeu s-ta Fecióra Maria în continuu să ocupa sub supraveghierea feciorelor mai înaintate în vârstă cu lucru de mână, cu cetirea scripturilor, și cu deosebire cu rugăciunea. Apropiindu-să timpul, când s-ta Fecióra Maria după prescriesele legii, ar fi trebuit să părăsiască acest locaș pios, și asemenea altor feciore să pășască la starea căsătoriei, s-ta Fecióra descoperi Archiereilor și preoților, că ea din leagăn e consacrată de părinți lui D-șeu, și că ea însaș a făcut promisiune de feciorie continuă. S-ta Fecióra Maria cam în etate de 15 ani, ca fecioria ei să se păziască fără vătămă sub rânduiala și chipul căsătoriei, să logodi cu dreptul Iosif rudenia sa, care era mai înaintat în etate și era decis a observa discrețiune în privința onorei virginale a Mariei, și a fi părinte putativ al-lui Isus Christos până la deplina arătare a misterului întrupării lui.

Intru amintirea acestui mare și îmbucurător eveniment, a nașterii preacuratei Feciore Maria, s-ta noastră biserică, această mamă bună, care deopotrivă primește la sinul său pe toți, — a instituit în cei

dintăi secoli ai creștinismului s-ta sərbătore de ași, ca lăpădând grijile lumești, prin rugăciuni, prin cântări și laude să ne îndreptăm glasul minții și inimii noastre cătră preacurata Fecióra Maria, maica Domnului, ca să întrevină pentru noi la tronul cel cereșc, ca să ne trimită darul și ajutorul necesar spre mântuirea și fericirea noastră ; ér ca să putem cu succes învinge greutățile și necazurile lumii acestia, să se apropie de noi inșgerul cel bun și să se depărteze cel rău.

Dar nu numai în ziua de ași, ci în toate zilele și în toate rugăciunile noastre să ne îndreptăm cătră s-ta Născătoare, care vecinic se rógă pentru noi lui D-șeu, — cătră aceea icónă a s-tei Născătoare, carea n'a lipsit nici odată din casa românului, și pe carea în ori-ce gónă a sorții o a chemat în ajutoriu.

A instituit biserică această sərbătore, pentru-că prin glasul ei, prin cântările și rugăciunile ei, toți împreună să ne exprimăm mulțămă și profunda noastră devoțiune față de bunătatea și îndurarea cea mare a-lui D-șeu de a ne răscumpăra pe noi din păcat.

E de lipsă I. A. ca să medităm și să cugătăm ași la viața piósă a Născătoare de D-șeu, și conform acesteia să nisuim și noi de a ne însuși un mod de viețuire cât mai creștinesc, de a cerceta regulat s-ta biserică primind aici balsam răcoritor în necazurile și greutățile vieții noastre, de a nisui, ca pruncii noștri să fie creșcuți în frica Domnului, și vom avé bucurie. Să-i luminăm prin învățături bune, să-i înzestram cu năravuri bune, să-i întărim întru fapte bune, pentru-că fiii cei buni sunt cununa părinților, și fericite de toți cei-ce au îndreptat pe fiii lor pe calea adevărului și a mântuirii. Nu toți părinții sunt în stare a da fiilor lor avere, însă a-i înzestra cu frica Domnului și a-le da o creștere corespnndătoare preceptelor evangheliei Domnului, toți o putem, și toți suntem datori să o facem.

Bunul D-șeu să ne ajute de a crește pe fiii noștri după voia lui cea sfântă, ca să ajungem și noi bucuria lor ; căci nu este pentru părinți altă bucurie mai mare pe pământ, decât bucuria fiilor lor. Amin.

Esaminarea la esamen în școlele poporale.

Scopul școlelor poporale peste tot e duplu : scop formal și scop material. Ce însemnătate are unul și ce altul, o scie fie care om de școlă ; ori cel puțin trebuie s'o scie, dacă e vorba a-și împlini chemarea

sa cu scumpătate. Căci e imposibil a face ceva, fără a ști și cunoște scopul, ce-l urmărim în lucrarea noastră.

Plugariul ară, samână, grapă cu un scop anumit; cu scop de a-și umplea grânariul cu produsul mânilor sale. Și dela acest produs să poată constăta hărnicia lui. Așa și în școală. În decursul unui an învățatoriul își pune toate puterile sale în serviciul școlii éráși cu scop anumit; cu scop, de a crește ómeni conform destinațiunii lor. Ér ajungerea ori neajungerea acestui scop, i-sé atribue în cea mai mare parte învățatoriului respectiv.

Fiind scopul școlii deprinderea elevilor în a judeca corect, precum și înbogățirea minții lor cu cunoștințele necesare pentru viață, esamenarea la esamene trebuie să-sé facă în direcțiunea acésta. Căci acesta este scopul final al esamenelor, ce sé țin la finea fie-cărui an de școală.

Școlá pregătesce pe elevi pentru viață și nu pentru școală. Întrând el în viață, să știe mult puțin sta pe picioarele sale; să știe face deosebire în bine și în rău: să știe face deosebire între bine și rău făcătoriul său. Cu un cuvânt, să devină ómeni capabili de a putea învinge greutățile lumii acesteia. Că a ajuns ori nu școlá scopul acesta și că e cu puțință a-l ajunge, asta e altă întrebare. Destul e numai, că acesta e scopul ei cel adevărat.

În viața acésta omul e spus la multe ispite. Vine în atingere cu persoane de diferite păreri, de diferite caractere: cu ómeni buni și răi. Și ca să potă scăpa de căile cele rétăcite, școlá trebuie sé pregătésca pe școlar în acésta direcțiune; trebuie sé deprindă încă din școlá a veni în coatingere și cu alte persoane nu numai cu învățatoriul său, fie în decursul anului, fie la esamene. Las să sé dedee încă de atunci a sta de vorbă în cadrul materiei învățate și cu alte persoane, prin ce nu numai că își câștigă curagiu, dar îi dăm ocaziune de a-și esercita modul lor de judecată, pregătindu-l astfel pentru societatea, în sinul căreia trebuie să trăésca. Căci în cas contrar i-am face imposibili pentru viață, nefiind în stare a-și comunica cugetele lor și altor persoane, de cât numai învățatoriului lor. Ér în astfel de împrejurări nu poată fi admisă scusa, că băetul devine în confuzie, când e întreat de altceva cu ocaziunea esamenelor, afară de învățatoriul său. Căci dacă admitem acésta, ce sé va întâmpla atunci cu acel nefericit băiet, când întrând în societatea omenescă, va ajunge în coatingere cu diferite persoane? Nu va fi el óre necesitat a purta pururea cu sine pe învăț-

toriul său, ca prin mijlocirea lui sé răspundă persoanei a treia?

Esamenul nu poată fi alt-ceva, decât o constatare, că băiatul e de ajuns ori nu pregătit pentru societatea, în care are sé între. Ér constatarea acésta să poată face deplin, când băeții sunt esaminați și prin alte persoane, cari cunosc în deajuns modul de procedere al școlii și nu numai prin învățatoriul respectiv. Înca și din acel punct de vedere, pentru-că nu toți învățatorii vor desvolta activitatea de lipsă și chiar în direcțiunea cea mai nimerită.

Controla să impune tuturor activităților omenesci. Și precum acolo, așa și aici; și în special aici. Căci să nu perdem din vedere, învățatorii încă sunt ómeni; ei încă sunt eșiți din sinul uneia și a-celeși societăți. Și până când controlarea sé va putea face în acésta direcțiune cu mai mare rigóre, până atunci să sé pună mai mare pond pe esaminarea, ce sé face cu ocaziunea esamenelor. Esperiența de până aci ne dovedesce, că din lipsa controlului severe, instruirea sé face mai mult pentru școlá, ca pentru viață. Ér acésta rezultă din însuși întrebările și răspunsurile elevilor cu ocaziunea esamenilor finali. Tot esamenul nu e alt-ceva, decât o formalitate, chiar o mășinarie, care în formă arată mult, é în esență fórté puțin. În astfel de împrejurări apoi sé impune esaminarea elevilor și prin alți ómeni de școlá, prin ce s'ar indica tot-odată unor învățatori și calea, pe care trebuie să mérgă, dacă e vorba de ajungerea scopului urmărit de școlá.

I. Groșorean.

Sublimitatea chemării preoțesci.

S-tul Ioan Gură de aur în cartea a III a scrierii sale „Περὶ ἱερωσύνης“. 4. serie cu privire la sublimitatea chemării preoțești următoarele:

Unor ómeni slabi, locuitori ai pământului li este încredințată împărtășirea tesaurelor ceresci. De dinșii se plinesc misteriiile cele mai sublime. Prin trînșii se efectuesce sântirea sufletelor și opera măreață a mântuirii genului omenesc. Lor, o lucru admirabil și totuși adevărat — lor li este dat ca să posédă și să eserciteze aici pe pământ o putere, care n'a împărtășit'o cel prea Înalt nici ángerilor nici archange-lilor, de-órece el n'a vorbit nici odată cătră aceste spirite ceresci ca cătră preoți: ceea ce veți lega pe pământ va fi legat și în ceri și ceea ce veți deslega pe pământ va fi deslegat și în ceriu. E adevărat, că și principii lumesci au puterea de-a lega;

dar puterea lor e mărginită la pământ și la viața pământescă și să estinde numai asupra corpurilor. Puterea preoților însă se esercitează asupra sufletelor și se estinde până în ceriu. Așa de mare e puterea părintelui îndurării, așa de mari sânt grațiile cari le-a revărsat asupra preoților: el confirmă în ceriu toate ce fac servii săi pe pământ în numele său. Ei sânt conservatorii puterii întregi alui Christos. Într'adevăr, trebuie să-și fi pierdut cineva mintea, dacă nu onorează un oficiu, fără de care nici nu putem intra în ceriu nici nu putem deveni părtași de fericirea eternă. Căci dacă e adevărat ceea ce ne'nvață evangeliul, că nu putem intra în împărăția ceriurilor, fără ca să ne fi renăscut din apă și duhul sânt, dacă e adevărat că sântem eschiși dela viața eternă, dacă nu vom mânca corpul Domnului, cum putem scăpa atunci fără ajutorul preoților de focul etern sau cum putem ajunge la nemurirea fericită, de-orece acele lucruri mari se plinesc numai prin mâni sântite și nouă ni se dau grațiile cele scumpe, cari le primim în ordinea de mântuire, numai prin mijlocirea și prin esercitarea funcțiunii preoților? Preoții sânt în realitate aceia, prin cari ne nascem în mod spiritual în Christos, ne îmbrăcăm cu dînsul, ne renascem în sângele lui divin, ne înmormântăm în botez și reinviăm împreună cu dînsul; prin trîșii ne aducem în legătură cu corpul mistic, al cărui cap e Christos, devenim membre vii ale D-șeu-omului. Preoții posed puterea lor nu numai acolo, unde e vorba de judecare și pedepsire, ci cu preferință și acolo, unde e vorba de împărțășirea de binecuvîntări și binefaceri. De câte ori nu au vindecat ei slăbiciunile și defectele unui suflet fără de putere? De câte ori nu l'au scos ei din porțile iadului. Ei ușurează unora pedepsa, carea au meritat-o pentru păcatele lor, ei rețin pe alții dela o cădere tristă atât prin admoniările și învățăturele folositoare și aducătoare de mântuire, cât și prin rugăciune. Ei ne ajută la mântuire, chiar dacă am cădut după botez în disgrația lui D-șeu, mântuirea noastră zace de atâtea ori în mâinile lor, de câte ori voim să ne împăcăm cu D-șeu prin căință sinceră. Preoții au toate ce se recer, spre a îmblânzi în favorul nostru pe regele regilor și pe domnul tuturor creaturilor.

Scris-cetitul în școléle poporale.

Intr'unul din răspunsurile mele mi-am exprimat bucuria, că s'a deschis discusiunea asupra acestei cestiuni atât de importantă pentru școla poporală. D-l „Bujecanul“ a avut bunătatea, de a pune la cale a-

césta discusiune. E numai întrebarea, că s'a ajuns ori nu scopul, ce ar trebui să-l urmaréscă discusiunile de natura acésta?

Răspunsul la întrebarea acésta nu pôte fi de cât numai negativ. Căci, fiind în natura omului, a căuta pururea partea cea mai ușoră a lucrului și numai dacă pôte a incungiura sarcina, discusiunea de până aci s'au învîrtit mai mult asupra unor lucruri de a II mână, asupra unei cestiuni de o însēmnatate cu mult mai mică. Căci ce anume am făcut până aci? Am încins discusiunea pe córdă numirii metodelor și după semne, încheierea să va face tot pe acésta córdă!

Doream, ca să incungiur acésta; voiam să intrăm în meritul cestiunii și să nu pierdem timpul cu frase góle — ȃicala d-lui „Bujecanul.“ Așa doream eu. Am incungiurat anume, de-a nu da ansă la întinderea discusiunii în direcțiunea acésta și a nu mă mai espune la timbrarea de caprițios, ignorant și mai scie Dđeu bunul dicționarul d-lui „Bujecanul“.

Și lucru curios! La început (nr. 34) mă ocăresce rău pentru acésta, ér mai la vale, cătră fine mă ia peste picior, ocarîndn-mé, că pentru-ce mă ocup cu metoda litarisarii ca răspuns la unele din observările d-sale. Va să ȃică, a tăcea nu e bine, a răspunde, e și mai rău; atunci cum e mai bine?

Asemenea rău mă ocăresce, ba chiar pretinde, ca să-i arat acele pasage de ale mele, căroră le-ar fi dat un înțeles arbitrar. Eu însă bucuros n'o fac; n'o fac, pentrucă n'aș voi a intinde discusiunea asupra unor lucruri, ce trag mai mult a personalitate și fără nici o valóre pentru școlă. Dacă însă d-l „Bujecanul“ stăruie în continu, voi înșira unele din ele. Deci las să vorbéscă d-sa; „d-l G. ȃice: metodele să stătorească prin combinațiuni teoretice și prin esperință; cele prime însă și pe basa esperinții. Ici esperință, colo esperință și totuși la d-l G. precumpenesce combinațiunile.“ Că de unde a scos acésta d-l „Bujecanul“ eu nu știu. Tot ce știu e, că eu n'am scris așa ceva; cel puțin nu în înșelesul după cum îl esplică d-sa.

În numărul 26 am scris despre stabilirea metodelor. Aci am ȃis, că metodele să pot stători pe două căi: pe basa combinării teoretice și pe basa esperinții. Cele din tăiu își au de basă pur *psichologia*, ér cele din urmă pe basa esperințelor ȃilnice, ce și-le cástigă învățatoriul în școlă sa. Așa am scris eu, ér d-l „Bujecanul“, după datina d-sale, me ia și aici peste picior, făcându-și următórea observare: „de aici ce urméză alta, de cât că metodele stătorite pe basa esperinții — nu mirósă a *psichologie*. Ei, bine, a fost ori nu constrins d-l „Bujecanul“ a da lucrului o astfel de esplicare? E cu puțință, că d-l „Bujecanul“ să nu fie înțeles cuvintele pur *psichologic*, cari esplică, că și cele cástigate pe basa esperinții înca își au de basă *psichologia*. Deschilinirea e numai, că primele să fac pe combinațiuni pur *psichologice*, până când cele alalte pe basa esperințelor.

D-l „Bujecanul“ m'a înțeles. Despre acesta sum eu sigur, dar s'a făcut a nu mă înțelege, ca să aibă pe ce călări și cu ce a umplea colónele diariului.

Și tot pentru a face vorbă multă, continuă discușiunea pe cestiunea numirii metódelor. Și, cam strimtorat aci cu ușa, d-l „Bujecanul“ caută a despica pèrul în patru. Recunósce, că metódule scriptolegic e analitico-sintetic, dar nu ca metódule, ci ca proces. Va să dîcă, ca să scape din stîmtoarea, în care a ajuns, caută o ușiță, cu ajutoriul căreia totuși să schepe, și dacă nu tîfêr de tot, dar totuși să schepe. D-sa dîce, că pocesul metódule scriptolegic e analitico-sintetic și nu metódule ca atare. Ei, bine, atunci am dori a ști, că ce anume numim metódule? Și ce deschilînire e între poces și metódule?

Eu așa cred, că metódule numim modul de a învăța, ori mai bine dîș, care ni-arêta modul de a învăța pe alții. Êr regulele acestea sê cuprînd în proces, formă, ton etc. Și tóte acestea la olaltă fac însuși metódule. De aici apoi apare cam riscat afirmarea d-lui „Bujecanul“, când dîce: „totuși este atîta deschilînire între proces și metódule, câtă deschilînire e între Grofșorean și Pestalozzi.“ Mulțămesc d-lui „Bujecanul“ pentru complimente, dar eu nu le primesc; nu le pot primi, pentru-că eu mă simt cu mult mai departe de persóna marelui pedagog, de cât cum s'ar afla procesul de însuși metódule.

Dar să nu perd vremea cu frase góle, după cum dîce d-l „Bujecanul“, nu voiu mai continua de astă dată pe tema acêsta. Voiu adauge numai, că are d-l „Bujecanul“ tótă dreptatea când dîce, că numirile metódule își au însêmnătatea de a putea face deschilînire între metódule, când e vorba despre ele. Dar numai atît și nimic mai mult!

Ori ce ființă sêu lucru nu-și schimbă esența ori firea sa nici în casul, când ar căpeta alt nume. Căci nu numele, ci însuși ființa lucrului e lucru de căpetenie. Așa și aici, nu numirea, ci însuși metódule e, ce trêbue să ne preocupe și să nu trecem peste el, ca peste nesce unelte fără nici o vâlóre, punêndu-sê prin acêsta cestiunea cea mai importantă pe planul a II și numirile metódelor în locul prim.

După cum să póte vedea din cele scrise de mine în numerii trecuți, scopul mi-a fost a pune în discușiune o cestiune cu mult mai inportantă; o cestiune, care privesce mai de aprópe afacerile școlêi poporale și pe care e-am trêctat de așa, ca să pot fi înțeles. Și d-l „Bujecanul“ însuși recunósce acêsta. Nu înțeleg însă pentru ce nu-mi rîspunde în acest înțeles, ci mă îmbiată și tócă în cap pururea cu cestiunea numirii metódelor!

Și pentru a curma discușiunea în direcțiunea acêsta, voiu cita din nou cele scrise de mine în numerii trecuți, dar așa, ca d-l „Bujecanul“ sê mă înțelêgă deplin și să numai întîndă discușiunea în forma de pînă aci, ci să între în meritul cestiunii.

Eșînd din școlă, am întrat în școlă. Cunoscînțele teoretice cástigate acolo, le-am aplicat aici.

La cetit — scris am folosit metódule scriptolegic. Și conform cunoscînțelor mele cástigate în școlă, la predarea sunetelor am luat de basă dîcerea. Procedura acêsta însă mi-a dat mie, dar și elevilor mei de cap! Acêsta era o muncă urieșe, care mi-a consumat fôrte mult timp, rezultatul însă a fost fôrte ne însêmnat. Așa a trecut mai mulți ani la meșiloc. Și constrîns de aceste greutăți, am fost necesitat a omite dîcerea și a pleca la desvóltarea sunetelor nu dela dîcere, ci dela cuvînt. Sê înțeleg de sine, că acesta l-am tractat mai departe așa, ca și când l-aș fi desvóltat din atare dîcere, ne stîrbînd întru nimic nici pregătirile pentru scris și cetit folosite înainte de acêsta. Êr procedura acêsta m'a dus la un rezultat pentru mine fôrte mulțămîtor față de procedura folosită pînă aci. Din acest motiv apoi am pus cestiunea: *e ori nu mai potrivit a desvóltarea sunetelor de a dreptul din cuvînte, ori pe basa dîcerii?*

Acêsta am accentuat'o eș și atunci destul de lămurit. Și nu odată am atras atenziunea d-lui „Bujecanul“ asupra acesteia. D-sa însă despre tóte vorbesce, numai despre ce e mai de lipsă, nu. Pe cestiunea numirii metódelor, umple mai 2 colóne, êr despre fondul cestiunii vorbesce numai ecă-așa, ca cu fuga; o tractêză în 9 șire, dî: nouê șire. Și apoi cum o tractêză? — Fă cum îți place și cum afli de bine, că și unul și altul își are defectele sale!

De aceia rog din nou pe d-l „Bujecanul“ a-mi da un rîspuns precis în punctul acesta. Êr peste esperînțele cástigate în școlă în de cursul mai multor ani să nu tragă așa ușor cu spongchia și nu mai ales atunci, când acelea duc la un rezultat bun și folositor pentru școlă.

I. Grofșorean.

D I V E R S E.

* *Parastas pentru rîpsata Impêrâteasa-Regîna Elisaveta.* Luni în 30 August v. (11 Sept. n.) s'a sêvirșit în biserica catedrală din Arad s-ta liturgie prin Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Iosif Goldiș* asistat de archimandritul Augustin H a m s e a, protopresbiterul Ignatiu P a p, ieromonahul Vasile M a n g r a și de preoții Ioan P e t r a n, Gavrilă B o d e a și Traian V â ț a n. La finea s-tei liturgii s'a celebrat p a r a s t a s s o l e m n pentru odihna sufletului rîpsatei Impêrătese și regine Elisaveta. La aceste servicii divine au participat asesorii consistoriali, corpul profesoral dela seminariul diecesan și școlă superióră de fete, elevii acestor două institute și alt public.

* *Timbrul estraselor matriculare.* Ministeriul de interne a dat ordin ca estrasele matriculare despre numărul copiilor ori lipsa lor în cas de divorț a soților se fie provêzute cu timbru de 1 fl, dacă sunt estradate în capitală, în Fiume, ori în orașe cu drept municipal; cele estradate de autoritățile comunelor mici și mari, ori a orașelor cu magistrat, au se fie provêzute cu timbru numai de 50 cr. Prin o altă ordinațiune dispune, ca es-

trasele matriculare despre naștere și căsătorie estradate reuniunilor de ajutorare în cas de boală, respective membrilor lor, spre întrebuintare oficială au se fie scutite de timbru.

* *Himen.* Virgil Mihulin teol. abs. își sârbează astăzi cununia în biserica noastră din Boros-sebeș cu d-șora Lucreția Bun. Felicitările noastre!

* *Bibliografie.* A apărut de sub tipar: „Religiunea în „școala veche“ și în „școala nouă“ de Dr. Petru Barbu. Edițiunea proprie Caransebeș. Tipariul tipografiei diecesane. 1899. Prețul 1 coronă. Caticheții și învățătorii gr. or. rom. din Metropolia noastră primesc broșura gratuit, dacă trimet portul poștal.

* *Mulțămintă publică.* Dómna Livia Cosman. Goron a dăruit pentru biserica gr. or. din Beiuș două feșnice prețioase de argint; pentru care dar comitetul parochial în ședința din 15/27 Aug. a. c. i-a exprimat mulțămintă protocolară. Iar eu pe această cale — vin pentru îndemnul altora — a exprima în numele bisericii mulțămintă publică numitei dómne, pentru acel dar frumos pe altariul Domnului. — Beiuș, 29 August 1899. — Vasiliu Papp, protopop-paroch.

* *Cutremur de pământ.* Lune a trecut spre Marți s'a simțit în Gyöngyös (comitațul Heves) cutremur de pământ, având direcțiune sudvest-nordostică și durând două secunde. În casa proprietarului F. O. păharele de pe masă au început a zăngăni și ciocnindu-se la olaltă s'au spart, ear' scaunul-scrânciob a început de sine să se legene.

* *Ninsóre.* Din Innsbruck se raportéză, cu datul de 12 Sept. că în Tirol ninge deja de câteva zile. Alaltăieri dimineața ninsórea ajunsese până jos la înălțime abia de 1200 metri peste nivelul mării. Pășunatele Alpilor sânt sub gróse straturi de zăpadă. Pe Brenner stratul de zăpadă e de un metru și jumătate. — Din Meran încă se raportéză despre ninsóre grea, orcan și frig mare.

* *Un lagăr străvechiu roman.* Cu privilegiul unor săpături făcute pe țermul drept al riului Narenta în apropierea orașelului Caplina din Herțegovina, s'a descoperit un mare lagăr roman, fórte bine conservat, despre care archeologii cred că a fost construit sub împératul Nero în primul secol al erei noastre, și că a fost distrus de un incendiu. Lagărul are o lungime de 10 metri și o lărgime de 80. Parte din zidurile și gangurile boltite ale legărului sânt încă destul de bine conservate. Zidul din împrejmuire are trei porți, dintre cari una are o înălțime de 2 caturi. Treptele de scară de prin turnuri sânt pe deplin conservate, decorațiunile acestor turnuri sânt încă viđibile. În ruinele taberei s'au găsit mai multe unelte de gătít precum și o mulțime de arme.

* *Timpul de școlă în școléle elementare* a fost din nou precizat din partea ministrului de instrucțiune Wlassics într'un circular adresat inspectorilor școlari, în care se dispune următoarele: a) unde timpul de școlă e de opt luni, prelegerile vor ținé din 15 Septemvre până în 15 Maiu, deci feriile cele mari din 15 Maiu până în 15 Sept. b) unde durata e de noué luni, timpul de școlă va fi din 15 Sept. până în 15 Iunie, c) unde timpul de

școlă e de ȳce luni, prelegerile se vor începe în 1 Sept. și vor dura până la finea lui Iunie.

* *Pace în réșboiu.* Următorul interesant episod e scos din istoria réșboielor marelui Napoleon. Austriacii începuseră să se retragă. Era un frig cumplit, care a făcut mult să sufere trupele, cari au trebuit să stea sub cerul liber, și duceau și lipsă de hrană. Fiă-care a încercat să se apere contra frigului și la esemplul indigenilor din acel ținut s'au uns cu toții pe mâni și pe picioare și pe față cu unsóre, dér nici această n'a ajutat nimic. În 6—7 Novembre înghețaseră deja 72 ómeni din batalionul al 7-lea de vênători. Intre astfel de împrejurări batalionul, ce se ținea de avantgardă, s'a încvertirat dimpreună cu o companiă de călăreți într'un sat. Nici bine nu s'au stabilit Austriacii, și a sosit un despărțământ de Cazaci, cari coborîndu-se de pe cai asemenea s'au încvertirat fără nici o vorbă în sat. S'a dat momentan alarmă și căpitaniul austriac a provocat pe oficerul să se depărteze, de vreme-ce nefiind armistițiu, steteau pe picior de lupă. Rusul însă i-a declarat, cu cel mai rece sânge, că nici prin gând nu-i trece să plece din sat, căci n'are nici o poftă să înghețe pe drumul de țéră, apoi a intrat în casă și s'a trântit în pat. Nici Rușii, nici Austriacii n'au mai ȳis nimic, ci s'au ghemuit cu toții unde numai au putut, din fața cumplitului ger. Așa s'a întâmpat apoi ca două trupe inimice să-și petreacă nóptea sub același acoperiș.

* *Inmorméntările în America.* În vécul nostru de giabnice progrese, se vede că Americanior nu le mai convine să pérdă atâta timp, până ce mortul e condus cu o sərbătoréscă liniște la grópă. Deja în mai multe orașe, morții au început să fiă transportați cu trăsuri cu motor și întreprindătorii de pompe funebre au și început în mai multe părți să-și tranformeze înșensul acesta caréle mortuare.

* *Bibliografie.* „Enciclopedia Română“. editată din însărcinarea și sub auspiciile „asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ de Dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunei. După un interval destul de scurt a apărut fasc. 16 al acestei valoróse publicațiuni, cuprinđend articolele Fuligo—Golescu. În acest fascicol aflăm numeróse articole de interes special românesc, ca: Gabrielescu, Gane, Dr. Gaina, Gavra, Gavrila, Gelu, George (mitrop.), Georgescu, George Stefan, Gerasim Timuș, Ghenadie, Gheorghian, Gherea, Ghica, Gion, Giurgiu (Pataki) episcop, Goian, Goldiș, Golescu; apoi articole de literatură ca: Gazeta Transilvaniei, limba și literatura germană etc.: articole de istorie, etnografie: Gaius, Galaț, Galiția, Galli, Gallia, Genus, Geografia, Georgia, Gepiđi, Germani, Germania, Geți, Géza, Gherghie, Gherla, Ghimeș, Giesshübel-Puchsteiu, Girondini, Giurgeu, Gleichenberg; articole de filosofie: Gândire, Geniu, Gnosticism; biografii străine: Galiei, Gambetta, Garibaldi, Gaster, Gay-Lussac, Gladstone, Goethe, Gogol; articole diverse: Fumat, Fundațiune, Furnal (ilustr.), Galactometru, Gálbinare, Gangrena, Gát, Gaz, Gelozia, Gemeni, Gen, Genealogia, Generațiune, Geologia, Geometria, Geotropism, Ghițaș, Gibbon, Gimnasiu, Gimnastica, Gips, Gir (Giro), Glanda, Gloata, Glob, Glycosa etc. Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storck, București) și se primesc numai pentru publicațiunea întrégă. Prețul de pronomerare pentru un tom broșurat fl. 10—, legat fl. 11.60 (în România: ei 25—, resp. 28.50).

Concurs.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci la școala rom. gr. or. confesională din comuna **Petirș** (protopresbiteratul Lipovei) se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumintele anuale împreună cu această stațiune sunt: 1) Salar anual în bani gata 250 fl.; 2) 2 jugere de pământ (livadă) cu un venit anual de 15 fl.; 3) 20 metri de lemne din care are a-se încălzi și sala de învățământ; 4) Cuartir liber în localitatea școlii cu grădină de legumi.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post de învățător sunt avisați ca recursurile lor instruite conform dispozițiilor legale în vigoare, și adresate comitetului parochial din Petirș, se-le subscrieră subscrisului protopresbiter inspector școlar în Lipova (B.-Lippa) precum și se îndatoreră a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Petirș, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Petirș, în 22 August 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop. inspect. școl.

Pe baza ordinațiunii Ven. Consistoriu gr. or. din Oradea-mare dtto 24 August (5 Septembrie) a. c. Nr. 816. se escrie concurs pentru stațiunea învățătorescă din comuna **Copacel** tractul Pesteșului comit. Bihor cu termen de alegere pe **26 Septembrie** (8 Octombrie).

Emolumintele împreună cu acest post sunt: în bani gata 180 fl. 2) 12 cubule cucuruz sfărâmat à 5 fl. = 60 fl.; 3) pământ învățătoresc fânaș și arător 60 fl., suma 300 fl., afară de această stolele cantonale dela mort mare 50 cr. dela mort mic 20 cr.

Cei-ce doresc a ocupa acest post vor avea a-și trimite recursurile lor provădate cu documentele recerute până la termenul sus amintit adresate Comitetului parochial la subscrisul în Lugășul superior p. u. Eșed, și a-se prezenta în vre-o Duminecă ori Sârbătoare în sft. biserică de acolo pentru de a-și arăta desteritatea în tipic și cântare.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP m. p. protop.

Să escrie concurs pentru stațiunea învățătorescă din comuna **Hodiș**. Emolumintele la acest post sunt: 1) bani gata 120 fl., 2) 12 șinice bucate parte grâu parte cucuruz prețuite în 72 fl. v. a.; 3) 5 orgii de lemne pentru învățător și sala de învățământ; 4) 16 jugere pământ, arători și fânaș; 5) pentru conferință 6 fl.; 6) scripturistica 3 fl.; 7) dela înmormântări mici 20 cr., mari 40 cr., cu liturgie 60 cr., cuartir liber cu grădină de legumi.

Recurenții au a se prezenta în biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic până la **26 Septembrie** st. v. când va fi și ziua alegerii, recurenții își vor trimite recursurile comitetului parochial pe calea Mult On. Domn Axentiu Chirila inspector de școle în Șilindia Com. Aradului.

Hodiș, la 29 August st. v. 1899.

Teodor Țisca, m. p.

notar ad hoc la com. par.

Ioan Popovici, m. p.

preot. preș. com. par.

În conțelegere cu mine: ACSENTIE CHIRILA m. p. inspector școlar.

Pentru îndeplinire definitivă a stațiunii învățătoresci gr. or. rom. din **Sititelec**, com. Bihor, protopopiatul Tinca pe lângă următoarele emoluminte: 1) Dela 110 familii câte 2 ff. = 220 fl.; 2) 13³/₄ jug. pământ, = 60 fl.;

3) stole cantonale = 20 fl.; 4) pentru încălzitul școlii 18 floreni.

Reflectanții vor avea a-se prezenta în vre o Dumineca ori sârbătoare în biserică, ér recursurile vor avea a-le substerne subscrisului protop. în Méhkerek, u. p. Kötégym până în ziua **26 Sept.** (8 Oct.) 1899 când va fi și alegerea.

Sititelec, 5 Sept. n. 1899.

Com. parochial.

În conțelegere cu mine: NICOLAE ROCSIN, m. p. prot.

—□—

Pe baza hotărârii Ven. Consist diecesan Nr. 4665/899 se escrie prin această concurs pentru ocuparea a lor două posturi învățătoresci la școlile populare române gr. or. din **Macea** (cottul Arad) cu termen de alegere pe **3/15 Octombrie** a. c.

Emolumintele împreună cu fie-care din acete posturi sunt: salar în bani gata 350 fl.; pentru conferințe 10 fl.; pentru scripturistica 6 fl.; 4 orgii de lemne; cortel liber cu grădină și competențele cantonale dela înmormântări.

Reflectanții la acetele posturi, se-și trimită recursurile lor ajustate după cerințele legilor școlare, adresate comitetului parochial din Macea, la subscrisul protopresbiter în Chișineu, ér până cu 8 zile înainte de alegere se se prezenteze în s. biserică din Macea pentru a-și arăta desteritatea în tipic și cântări.

Macea, 8/20 August 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: Dr. IOAN TRAILESCU, m. p. protopop, inspector școlar.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a postului învățătoresc din comuna **Drăgoești** protteratul Belințului se escrie concurs cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele împreună cu acest post sunt: a) în bani gata 172 fl. 50 cr.; b) diurne pentru conferința 5 fl. v. a.; c) pașal de scris 5 fl.; d) pentru adunarea generală 5 fl.; e) 15 meți grâu și 12 meți cucuruz; f) 2¹/₂ jughere pământ arătoriu; g) 25 metri lemne din cari are a se încălzi și sala de învățământ; h) cuartir liber cu grădină de legumi.

Reflectanții la acest post vor avea a-și însinua recursurile lor instruit conform Statutului organie P. On. D. adm. protop. Lucian Șepețan în Chiseteu, având dênșii în vre-o Dumineca ori sârbătoare a-se prezenta în biserică din loc spre a-și arăta desteritatea lor în cântare și tipic.

Preferința vor avea la alegere cei cari posed desteritate de a instrui și conduce corul vocal bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘEPETANU, m. p. adm. protopopesc.

—□—

Pe baza decisului Ven. Consist. din Oradea-mare, de dtul 8/20 Iul. a. c. Nr. 513, se escrie concurs pentru îndeplinire postului de parochie devenit vacant prin mörte, la parochia de a III clasa din **Osiand** protopopiatul Tinței comitatul Bihor, cu termen de alegere **26 Sept.** (8 Oct.) a. c. pe lângă următorul emol.: 1] Pământ acomadat la un loc 32 jug. în prețul 192 fl.; 2] Câte un vica cucuruz bir dela fie-care număr de casa 150 fl.; 3] fie-care casa o ziua de claca = 40 fl.; 4] stolele indatinat = 50 fl.; 5] pașunat pentru 8 vite; 6] folosirea casei parochiale.

Recurenții vor avea a-se prezenta în vre-o Dumineca ori sârbătoare în sfta bis. spre a-și arăta desteritatea în cele rituale, ér recursurile ajustate conform reg. Congr. pentru parochii adresate com. par., le vor subscrisulu

cel mult până în 18/30 Sept. a. c. în Méhkerék u. p. Kőtegyám.

Méhkerechiu 16/28 Aug. 1899.

În conțelegere cu mine: NICOLAE ROCSIN, m. p. prot.

—□—

Nr. 4417/899.

Fundațiunea „Gavriil Faur de Teuș“ de prezent dispune de un știpeudiu vacant de 120 fl., care să va conferi acelu student gr. or. român, care frecventază regulat prelegerile în vre-un gimnasiu, în reale, academie, la universitate, ori în vr'o teologie sau preparandie gr. orientală.

Fie-care recurent până în 18/30 Septemvre să documenteze Ven. Consistoriu gr. or. român din Oradea-mare: 1) că este gr. ort. român; 2) că este sărac; 3) că e student bun; 4) că este pe deplin sănatos și 5) că are purtare morală bună, să prefer recurenții din familia Faur și respective Poynariu.

Arad, din ședința consistorială dela 12/24 Aug. 1899.

Iosif Goldis, m. p.

Episcop.

Din încredințarea P. S. Sale, a Dlui Episcop diecesan:

Aug. Hamsea, m. p.

archimandrit.

—□—

În urmarea deciziei comitetului parochial Nr. 27 din 6/18 August a. c. prin această, pentru întregirea parochiei de classa I-a din Otlaca rămasă în vacanță în urma morții fericitului în Dl Păr. Ioan Giulani, se publică concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare cu observarea următoarelor:

Se admit la concurs indiviți calificați pentru parochii de classa I-a conform Regulamentului pentru parochii § 15. litera a) cari în timpul concursului au a-se presenta în s-ta biserică din loc pentru cântare, serviciu Dqeesc și cuvântare, având se observe cele prescise în § 18 al aceluiași Regulament.

Alesului se asigură următoarele venit: folosința sesiunii parochiale cu dreptul de pășunat, birul parochiei, anume: dela casă cu pământ 2 vici de bucate, casă fără de pământ 1 vică, în jumătate grâu, în jumătate orz sêu cucuruz, apoi ștolele usuate în parochiă.

Din venitul parochiei până la anul morței amintitului fost paroch jumătate compete vânduvei rămasă.

Dările publice le suportă parochul.

Recursele provădute cu tôte documentele necesare sunt a-se inainta părintelui protopresbiter tractual Dr. Ioan Trailescu în Chișineu (Kisjenő).

Comitetul parochial.

Ștefan Rusu, m. p.

președinte.

Georgiu Turic, m. p.

preot not. com.

În conțelegere cu: Dr. IOAN TRAILESCU, m. p. pbiter.

—□—

Pe stațiunea învățătorască din Fadimac. Emolumintele în bani gata sunt: 1) 300 fl.; 2) pentru conferința 10 fl.; 3) scripturistica 5 fl.; 4) 24 meter de lemne din sare are a să încălzi și școla; 5) cortel liber și grădina.

Alesul învățător va fi obligat a participa la înmormântari fără osebite pentru care va primi câte 20 cr. Și tot-odată se-va presenta în vre-o Dumineca sau sârbătore în biserică de acolo, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipicul bisericesc până la 26 Sept. (8 Oct) a. c. în care ziua va fi și alegerea.

Recursele instruate conform statutului organic să vor adresa comitetului parochial și trâmite M. On. Dl.

Adam Rosa Leucuseși u. p. Betlenháza în comitatul Carășiu-Severin.

Leucuseși în 16/28 August.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ADAM ROSA, m. p. insp. școl.

—□—

Pentru deplinirea postului învățătoresc la școla confes. gr. or. rom. din Teș se escrie concurs cu termin de alegere de 30 zile dela prima publicare.

Emolumintele anuale sunt: a) în bani gata 216 fl. 63 cr.; b) scripturistica 2 fl.; c) conferința 6 fl.; d) stola usuata dela înmormântări; e) în naturală 29 meți jumătate grâu, jumătate cucuruz; f) 2½ jughere pământ; g) 6 orgii lemne din cari se va încălzi și școla; h) locuința cu doue chilii și ½ jugher grădina pentru legume.

Recursele cuviințios ajustate, să se trimită P. On. Domn Lucian Șepețan adm. protop. în Kiszetó având recurenții în vre-o Dumineca ori sârbători a-se presenta în biserică locala spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘEPEȚAN, m. p. adm. protopresb.

—□—

Pentru indeplinirea definitivă a postului de învățătoriu dela școla inferioară din Căpolnaș, protopresbiteratul Lipovei, să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școla.“

Emolumintele anuali sunt: 1) în bani gata 300 fl. v. a.; 2) pentru conferință decă va participa 10 fl. v. a.; 3) pentru scripturistica 3 fl. v. a.; 4) 36 metri lemne din cari este a-să încălzi și sala de învățământ; 5) cuartir liber cu 2 incaperi, cuina, grajdul cu siopru, cociină și grădina de ¼ jugher pentru legumi.

Dela recurenți să poftesce testimoniu de pedagogie, de calificațiune, din limba magiară, decă a mai funcționat ca învățător și atestat de moralitate. Afară de acesta să poftesce dela recurenți că până în ziua de alegere să se prezenteze în biserică pentru a-și arăta desteritatea în tipic și cântare, deore-ce alesul învățătoriu are a conduce strana stângă fără alta remunerațiune

Recurenții au să subscernă suplicile lor ajustate cu documentele recerute și adresate comitetului parochial M. O. D. Demetriu Marcu inspector școlar în Birchis, până în 22 Septembrie vechiu a. c.

Capolnaș, 19 August v. 1899.

Comitetul parochial.

Din încredințarea insp.școlar: ȘTEFAN BORDOSIU, m. p. paroch.

—□—

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Conform încuvințării Ven. Consistoriu Nr. 4653/899. se escrie concurs pentru repararea din afară a întregii biserici din comuna Belinț.

Prețul esclamării este 500 fl. v. a. Licitațiunea va fi Mercuri la 8/20 Septembrie a. c. 12 ore meridiane. Văduil de 10% se recere.

Celelalte condiții se pot vedea la oficiul par. local.

Din ședința comitetului par. ținută în Belinț la 22 August 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘEPEȚANU, m. p. adm protopresb.

—□—